РОЛЯ СРОДКАЎ МАСАВАЙ ІНФАРМАЦЫІ Ў ПРАЦЭСЕ ФАРМІРАВАННЯ ЎНАРМАВАНАГА МАЎЛЕННЯ СУЧАСНАЙ МОЛАДЗІ

Ю. У. Лескавец, Я. В. Ясінская

Гомельскі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт імя П. В. Сухога, Беларусь

Навуковы кіраўнік М. У. Буракова, канд. філал. навук, дац.

Самай актыўнай часткай грамадства з'яўляецца сучасная моладзь. Менавіта яна хутка рэагуе на ўсе відазмяненні ў соцыуме, у тым ліку і моўныя. Моладзь з'яўляецца ініцыятарам моўных змен і можа непасрэдна ўздзейнічаць на развіццё мовы. Асобай увагі заслугоўваюць адметнасці маўленчых паводзін сучасных студэнтаў, а таксама што выступае ў якасці асноўнай крыніцы фарміравання каштоўнасцей сучаснай моладзі.

Аб'ектам нашага даследавання стала маўленне і матэрыял анкетавання студэнтаў 1 курса тэхнічных спецыяльнасцей ГДТУ ім. П. В. Сухога. Мэта работы – аналіз спецыфічных для сучаснай моладзі адметнасцей пры выбары і наборы моўных адзінак, а таксама выяўленне ролі сродкаў масавай інфармацыі (СМІ) ў працэсе фарміравання маўлення сучаснай моладзі.

Мова з'яўляецца асноўным сродкам камунікацыі і адлюстраваннем нацыянальнай культуры. Мы бачым вялікую ролю ўмацавання пазіцый літаратурнай мовы ў сучаснай моладзі, так як менавіта ў такім узросце складваюцца маральныя прынцыпы, канчаткова фарміруюцца светапогляд і разнастайныя стэрэатыпы. Вельмі важна своечасова накіраваць гэта развіццё ў правільным накірунку і выхаваць у моладзі маральна-этычныя нормы. Асобае месца сярод моладзі займае студэнцтва, прадстаўнікі якога з'яўляюцца будучымі спецыялістамі, прадстаўнікамі інтэлігенцыі, якая будзе аказваць уплыў на фарміраванне і захаванне мовы ў будучым.

Адной з асноўных праблем сучаснага грамадства з'яўляецца забруджванне мовы. Ненарматыўная лексіка ўсё больш і больш распаўсюджваецца ў маўленні нашых грамадзян, асабліва моладзі. Гэта праблема набывае маштабы агульнанацыянальнага культурнага бедства. І аб гэтым нельга маўчаць, трэба прымаць меры па ліквідацыі данай праблемы.

Вышэйшыя навучальныя ўстановы маюць магчымасці для фарміравання ў сучаснай моладзі маральна-этычных норм. Даныя магчымасці могуць быць рэалізаваны як у вучэбным працэсе, так і пазавучэбнай дзейнасці, так як «адукацыя як сацыяльны інстытут з'яўляецца неад'емнай часткай грамадства і механізмам трансляцыі культуры, а яго якасць – асновай культуры» [1, с. 7]. Менавіта ў студэнцкім грамадстве, у межах роднага вну могуць быць сфарміраваны правільныя адносіны да літаратурнай мовы. Аднак абавязковы мінімум сучаснай беларускай адукацыйнай праграмы для тэхнічных спецыяльнасцей уключае толькі адну дысцыпліну, якая садзейнічае развіццю ў моладзі маральна-этычных якасцей, камунікатыўных здольнасцей і граматнасці. Гэта значыць, што літаратурнай мове не ўдзяляецца дастатковай увагі.

Калі вышэйшыя навучальныя ўстановы маюць магчымасці для ўздзеяння на маўленне сучаснай моладзі толькі часова (пэўны час навучання), то сродкі масавай інфармацыі – пастаянна. СМІ выступае асноўнай крыніцай стэрэатыпізацыі каштоўнасцей сучаснай моладзі. Актыўнае ўздзеянне аказвае тэлебачанне і інтэрнэт, так як яны з'яўляюцца агульнадаступнымі маладому пакаленню. Дзякуючы СМІ фарміруецца культурнае асяроддзе і задаюцца адпаведныя стэрэатыпы.

На аснове даных, атрыманых пасля анкетавання студэнтаў 1 курса тэхнічных спецыяльнасцей ГДТУ ім. П. В. Сухога, раскрываюцца адметнасці пры выбары і наборы моўных адзінак, а таксама высвятляецца роля СМІ ў працэсе фарміравання маўлення сучаснай моладзі. Пытанні анкеты «фарміраванне маўлення сучаснай моладзі», варыянты адказаў, колькасць рэспандэнтаў і іх працэнтныя суадносіны мы адлюстроўваем у наступнай табліцы.

У гэтай табліцы былі наступныя пытанні.

Пытанне	**Варыянты адказаў**	**Колькасць рэспандэнтаў**	**%**
1. Які Ваш пол?	а) мужчынскі	82	71,3
	б) жаночы	33	28,7
2. Ці выкарыстоўваеце Вы жаргонныя слова ў зносінах?	а) да	103	89,6
	б) не	12	11,4
3. З якой мэтай Вы ўжываеце жаргонныя словы?	а) самасцвярджэнне	–	–
	б) падтрымліваць зносіны	–	–
	в) не хапае слоўнікавага запасу	10	8,7
	г) прыцягненне ўвагі	9	7,8
	д) для зняцця стрэсу	96	83,5
4. Якія жаргонныя словы Вы выкарыстоўваеце ў сваім штодзённым маўленні?	а) мацерныя	12	10,4
	б) сленг	17	14,8
	в) часам і тыя і другія: усё залежыць ад сітуацыі або кампаніі	75	65,2
	г) не выкарыстоўваю	11	9,6
5. Ці робяць заўвагі наконт Вашага маўлення?	а) да	9	7,8
	б) выкладчыкі не звяртаюць увагі на маё маўленне	12	10,4
	в) не заўсёды, але ўсе ж робяць заўвагі	32	27,8
6. Як адносяцца бацькі да Вашага маўлення?	а) ім не важна, як я гавару	27	23,5
	б) яны заўсёды гавораць, каб я сачыў за тым, як я гавару	27	23,5
	в) часам бацькі робяць заўвагі ў сувязі з маім маўленнем	61	53
7. Чыё маўленне для Вас з'яўляецца эталонам?	а) маіх бацькоў б) маіх выкладчыкаў	82	71,3
	в) тое, як говораць на тэлебачанні і радыё	33	28,7
8. Якое ўздзеянне аказваюць СМІ на фарміраванне маўлення сучаснай моладзі?	а) негатыўнае	32	27,8
	б) пазітыўнае	9	7,8
	в) хутчэй пазітыўнае, чым негатыўнае	74	64,4

Аканчэнне табл.

Пытанне	Варыянты адказаў	Колькасць рэспандэнтаў	%
9. Якім крыніцам інфармацыі Вы аддаеце перавагу?	а) інтэрнэт б) ТБ	75	65,2
	в) радыё г) друкаваныя СМІ д) іншыя зносіны, кнігі, вуліца	40	34,8

Адной з асноўных праблем, выяўленых у працэсе анкетавання студэнтаў, з'яўляецца частае выкарыстанне жаргоннай лексікі (90,4 %). Вельмі непакоіць псіхічны стан моладзі, так як асноўнай мэтай выкарыстання жаргоннай лексікі стала зняцце стрэсу (83,5 %). Даныя даследавання паказалі, што СМІ ўздзейнічаюць на фарміраванне маўлення сучаснай моладзі хутчэй пазітыўна, чым негатыўна (адказ-ваганне – 64,4 %), але гэта паказвае больш няўпэўненасць студэнтаў, для якіх асноўнай крыніцай інфармацыі з'яўляюцца ТБ і інтэрнэт. Радуе тое, што для большасці рэспандэнтаў маўленне бацькоў і выкладчыкаў з'яўляецца эталонам (71,3 %), але адначасова выклікае непаразуменне такая вялікая колькасць выкарыстальнікаў жаргоннай лексікі. Цікавы той факт, што большасць студэнтаў не ведаюць пра існаванне вытрымкі з кодэкса Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях (ст. 10.5). Мелкае хуліганства. «Нецэнзурная лаянка ў грамадскім месце, зняважальнае прыставанне да грамадзян і іншыя наўмысныя дзеянні, што парушаюць грамадскі парадак, дзейнасць арганізацый або спакой грамадзян, якія выражаюцца ў яўнай непавазе да грамадства, – цягнуць накладанне штрафу ў памеры ад дзвюх да трыццаці базавых велічынь або адміністрацыйны арышт» [2].

Такім чынам, неабходна адзначыць, што фарміраванне маўленчай культуры і замацаванне пазіцый літаратурнай мовы моладзі з'яўляецца актуальнай задачай.

Літаратура

1. Жук, А. И. Образование как основа обеспечения национальной безопасности Республики Беларусь / А. И. Жук // Адукацыя і выхаванне. – 2014. – № 3.
2. Рэжым доступу: http://sch139.minsk.edu.by/main.aspx?guid=11131. – Дата доступу: 18.04.2014.